

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

וכבר כתבנו לעיל²⁹⁸ שזה אינו. ועוד דאפי' יש להם בטלה, מאיסי לגבוה ויש דחוי אצל גבוה. ותדע דהא לעיל²⁹⁹ גבי לולב למצוה הוי בעיא ולא אפשיט', ואילו לגבוה פשיטא דאדחי. ואפילו בכלים של חוניו למאן דאמר לאו ע"ז הוא, שקלינן וטרינן³⁰⁰ אי מאיסי. ואמרינן עלה לימא מסייע ליה צפונית מזרחית ששם גזוז בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי יון. אלמא סבירא לן דכיון ששקצום לא מהני להו שום ביטול. ואף על גב דאהדר רב פפא ואמר היכי נעביד נתברינו אבנים שלמות כו'. הא פרישנא לעיל³⁰¹ דלרוחא דמילתא נקט ההוא טעמא. וכן פירש ר' הרמב"ן ז"ל³⁰² וכן הוא בתוספות³⁰³ שאין ביטול מועיל לגבי גבוה. ועוד מאי קושיא נהי דאי פגי' ליה משתרי כל כמה דלא פגים ליה שפיר קתני דנעבד אסור. והראב"ד ז"ל³⁰⁴ פירש האי בימוס בעלמא שויה ובימוס לא נאסר לעולם אלא בשעשאו מתחילה לכך. ואין פירוש זה נכון, וכבר דחינו אותו בפרק כל הצלמים³⁰⁵ במשנת שלש אבנים הן. ואין לנו בכאן אלא מה שפירש אדונינו הרמב"ן ז"ל³⁰⁶, דבלישנא בעלמא קפיד, ולומר דברייתא איירי בנעבד שהוא ע"ז עצמו, והיכי מפרשי' לה דבימוס³⁰⁷ שהוא משמשין, וכן הסכימו רבותי³⁰⁸. כגון שנפך לה יין בין קרניה ועביר³⁰⁹ בה מעשה. פירוש דכיון שעשה בה מעשה אסרה אף על פי שאינה שלו. ומיירי בשעשה שם מעשה ניכר³¹⁰

בכלל לא תעבדם, וגם הבהמה נקרא נעבד. וכן פר"י²⁸⁷ ז"ל וכן רבינו מאיר הלוי ז"ל²⁸⁸ וברור הוא.

ה"ג אמר רבא הכל היו כו'. ולא גרסינן²⁸⁹ אלא אמר רבא. דרבא לקיים דברי רמי בר חמא בא, ולסתור קושייתו של רבי זירא.

הא בצינעא הא בפרהסיא. הא ודאי כרבנן קיימא לן דבע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים אפילו בצינעא יתרג ואל יעבור, כדאיתא בפרק כל שעה²⁹⁰. וכי כתיב וחי בהם²⁹¹ בשאר מצות הוא דכתיב. ורבי ישמעאל הוא דמפליג בע"ז בין צנעא לפרהסיא, וכדאיתא לעיל²⁹² פרק אין מעמידין. והא דנקטה רבא כרבי ישמעאל. לאו משום דסבירא ליה כותיה אלא לרבנותא נקטיה, דאפילו רבי ישמעאל שהוא מיקל בדבר ומתיר לעבור בצנעא, מודה הוא דבפרהסיא נעבד נקרא ואסור, וכל שכן לרבנן דאפילו נעבד בצינעא נקרא נעבד²⁹³.

האי בימוס בעלמא שויה²⁹⁴. פרש"י ז"ל²⁹⁵ ובעלי חיים לא מתסרי אפילו לגבוה משום משמשין. ולא נהירא דודאי כיון שאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, לא שנא בין נעבד למשמשין²⁹⁶. ור"ח ז"ל²⁹⁷ כתב האי בימוס בעלמא הוא והא אמר רבי יוחנן בימוס שנפגם מותר ואפילו בהמתו שלו לא נאסר דהא אי בעי פגים ליה עד כאן. ונראה מכאן שהוא סובר דאפילו משמשי ע"ז של ישראל יש להם בטלה.

שפיר. 297 בפ"י הר"ח, וכ"ה בח"י הרשב"א בשמו. 298 נב, א ד"ה אף. 299 לעיל מז, א ועיי"ש בדברי רבינו ד"ה המשתחוה שכותב כגירסת הספרים מי מאיס כלגבוה. ומזה ברור ע"פ דברי רבינו שם דלגבוה פשיטא שנאסר אף לאחר שבטלן, עיי"ש. 300 לעיל נב, ב. 301 שם ד"ה היכי. 302 בח"י הרמב"ן לעיל מז, א. וכ"ה בח"י הרשב"א בשם הרמב"ן עיי"ש. 303 לא מצאתי כעת בתוס'. 304 בפ"י הראב"ד בסוגיין, וכ"כ הראב"ד לעיל מז, ב, וכעיי"ז כתב בספר כתוב שם. וכ"ה בח"י הרמב"ן בשם הראב"ד. וכן הובא במאירי. 305 לא מצאתי בדברי רבינו שם שמביא דברי הראב"ד, ולא דחיתם. 306 בח"י הרמב"ן ובח"י הרשב"א והר"ן בשם הרמב"ן. 307 צ"ל: בבימוס. 308 כן הסכים בח"י הרשב"א. 309 בגמרא לפנינו: דעבד. ועי' בחזו"א יור"ד סי' ס' סקכ"ג שביאר דלשיטת הריטב"א מיירי שחקק בקרניה גם למאי דס"ד שניסך לע"ז יין על קרניה וא"כ אין דגרוס "דעבד" שהרי גם עד עתה מיירי בשעשה בה מעשה. 310 אבל בפ"י הראב"ד כתב אפילו מעשה

כ, ה. 287 עיין דברי ר"י בתוס' ד"ה מתקיף. ובדפוס"ח כתוב כאן: פרש"י. וברש"י ליתא, וגם מדברי המגיה בדפוס שאלוניק"ה ברור שכתוב כאן: ר"י. 288 חידושי הרמ"ה למסכתין לא באו לדיננו. וכעיי"ז כתב בח"י הרמב"ן. 289 כ"ה בכ"מ. ולפנינו: אלא אמר רבא. 290 פסחים כה, א. ועיין בחידושים מהריטב"א שם מש"כ בשם רבינו. 291 ויקרא יח, ה. 292 לעיל כז, ב. 293 וכ"ה בתוס' ד"ה הא ותו' ר"י מפאריש, וכ"ה במאירי ובח"י הר"ן, ודלא כתוס' ר"ד. 294 כ"ה בח"י הרמב"ן וכ"ה בהג' הב"ח אות ג: בימוס בעלמא הוא דשויוה. ובכ"מ: הא נעבד בימוס בעלמא שויוה. ועיין דק"ס. אבל בגמרא לפנינו: האי בימוס בעלמא הוא ושרייה. והנה לפי פירוש הרמב"ן שכותב רבינו בסמוך ברור שאין לגרוס "שרייה", שהרי מפרש שאין קושיית הגמרא אלא על הלשון. 295 וכ"פ במאירי. 296 כן הקשה בח"י הרמב"ן ובח"י הר"ן בשמו. ועיין חזו"א יור"ד סי' ס' סקכ"ג דלא קשיא לרש"י אלא ע"פ שיטת הריטב"א, אבל רש"י לשיטתו מתיישב חידושי הריטב"א <מוה"ק> - עבודה זרה / יום טוב בן אברהם אשכנזי (ריטב"א) {עמוד 145} (726077)

מסוגיא דמס' ע"ז (דף נד). דאמאי דמשני התם כגון שאנקוהו נכרים והשתחויה לצהמתו, מתקיף לה ר' זירא אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר, אמר רבא הכל היו בכלל כו' הא כילד הא צלנעא הא צפרהסיא, ועיי"ש בתוס' דהעולה מדצריהם דאונס לא היו שום דבר וע"כ לא נאסרה הבהמה דהרי פטרו הכתוב מעונש אם עבר צאונס, ורבא שני דדוקא אונס צלנעא ילא לגמרי ואין בו רק עשה דואהבת אצל אונס דפרהסיא הדרינן לכללא צין לענין אזהרה וצין לענין עונש וע"כ אפילו נאנס נאסרה הבהמה, כן פירשו התוס' (ד"ה הא) בשם הר"מ מקולי צעל הסמ"ג כדי לקיים פסק השאלות וכל הפוסקים דאף רבא ס"ל יהרג ולא יעבור. והנה נראה מצוהר דר' זירא הוא ס"ל דאונס דפטריה רחמנא דלא מקרי מעשה כלל, דפועל ע"י אונס לא היו פועל כלל³⁴⁰, וע"כ הוא ס"ל דאפי' נעזד לא היו נאסור הבהמה³⁴¹, ורבא שני הכל היו בכלל כו' רק מוחי בהם ילא אונס וע"כ לא תחללו דאחי לפרהסיא הדרינן לכללא לגמרי, והנה לפי הסמ"ג

ו) עוד קשה קושיית הרמ"ך שהציא הכס"מ על הרמז"ם (סס ה"ה) שפסק דצעי דוקא חייב מיתה כשצע בן צכרי, כיון דמשום מאי חזית דדמא דידך סומק טפי הוא דאמרי יהרג ואל יעבור והתם ל"ש כיון דס"ס מצירו נהרג ג"כ, ועיין בלח"מ שהחזיק הקושיא על הרמז"ם, והיח צל"ע. גם על עיקר הפסק שפסק הרמז"ם דצעי דוקא חייב מיתה כשצע בן צכרי והוא כר"ל צירושלמי (תרומות פ"ח ה"ד) ודלא כר"י תמה הכס"מ מדוע לא פסק כר' יוחנן נגד ר"ל כמו בכל דוכתין, ותירוץ הכס"מ שכ' דהואיל שהוא ספק נפשות פסק לחומרא הוא תמוה מאד, דהא הוא תומרא דאחי לידי קולא לענין אותן אנשים שזריכין ליהרג ע"י, ותו למה בכל דוכתין פסקינן כר"י נגד ר"ל לכל הענינים, וכן ראיתי מי שהקשה כן.

ז) ואשר אנכי אחזה לישצ דצרי רבינו הגדול, ראשון הא דכתב דהטעם הוא משום חילול השם ולענ"ד

340. יסוד זה שכתב רבינו "דאונס דפטריה רחמנא דלא מקרי מעשה כלל, דפועל ע"י אונס לא היו פועל כלל" והמקור לזה פלוגתת ר' זירא ורבא אי נעבד באונס הוא נעבד, פקיע בבי מדרשא ודרשו בו רבים, ולהלן נביא ראשי פרקים בזה. (א) בעיקר הגדרת הדברים הא דאונס הוא כמאן דלא עבד, בזכרון שמואל סי' סה (אות לט) ביאר בבי אופנים, או דהוי חסרון בהתייחסות המעשה אל האדם, או דהוי חסרון בעצם המעשה כיון דהוי מעשה בלי רצון ודעת, וכלשון חידושי הגר"ש שקאפ כתובות סי' ג (מהדו"ח סי' ד) אות ד שכתב "ענין אונס שהוא מגרע עיקר מעשה העבודה משום דאיכא חסרון הרצון", אמנם לשון רבינו "דפועל ע"י אונס לא היו פועל כלל". (ב) בס' שפת הנחל (דרוש יא עמ' לו) הביא דר"ז הוא פלוגתא בין רב לשמואל, דבב"ק ד' מ' ע"ב אמרי' שור האי צטרדין אינו חייב מיתה, ואיבע"ל שם מהו לגבי מזבח, ופליגי התם רב ושמואל, דרב אמר כשר לגבי מזבח, אונס הוא, ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה, הרי דפליגי ביה רב ושמואל אי מעשה באונס הוי מעשה או לא, דלרב לא הוי מעשה כלל ומשו"ה כשר לגבי מזבח, ולשמואל הוי מעשה עבירה אף ע"י אונס. וכ"כ בס' חמש ידות (להגר"ד בנימין בישקא לאדומאן, אחי הגדול ממינסק) עמ' נג, ובבית האוצר (להגר"י ענגיל) כלל כד, עיי"ש באורך, ועי' כובע ישועה ב"ק שם. והנה לקמן אות מט כתב רבינו דיש לחלק בין היכא דיש במעשה הנאה לבין היכא דליכא הנאה, ובס' חמש ידות כתב דעפ"י הנ"ל יש להביא ראיה לזה, דאי' שם בב"ק אח"כ מן הבהמה להוציא הרובע והגרבע, מן הבקר להוציא הנעבד כו', ומן הצאן להוציא הנוגח כו', יש ברובע שאין בנוגח כו' רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון כו', ומייתי' תני' כוותיה דרב מברייתא דשור האי צטרדין כשר לגבי מזבח, יעו"ש, וא"כ מבואר דקי"ל כרב דמעשה באונס לא הוי מעשה כלל, ומ"מ ברובע ונרבע לא חילק בין אונס לרצון. אך בשפת הנחל הנ"ל כתב דאי"ז ראיה דאע"ג דאמרי' דגבי רובע לא חילק בין אונס לרצון, לא דמי, דהא אם נרבעת היא נרבעת ע"י הרובע שרבע ברצון, ודמי לנעבד שעבדו ברצון, דזה לא מיקרי אונס דאונס הוא אם העובד היה באונס, ועוד איפשר לומר דרובע שפסיל באונס הוא מחמת דמאיס כמו דאמרינן בתמורה דף ל' מחלוקת כשנרבעו דר"א סבר ביזוי מילתא. (ג) עפ"י יסוד זה כתב בקוב"ש (כתובות אות ה) לבאר הא דמקרא דולנערה לא תעשה דבר ילפינן דלא מהני קיום התנאי באונס, כמבואר בגמ' נדרים כז ע"א וברש"י כתובות ג ע"א ד"ה דמדאורייתא, דלכאורה צריך ביאור, דקרא גבי עונשין כתיב, דאין מענישין את האונס, ומאי שייך זה להכא, דקיום הגירושין אינו עונש להבעל, ולהיסוד הנ"ל א"ש, דמהך קרא ילפינן דמעשה הנעשית באונס אינה נחשבת על העושה, אלא חשובה כאילו נעשית מאליה. וכן ביאר בברכת שמואל כתובות סי' ג והלאה בשם הגר"ח, ועי' ברכ"ש נדרים סי' יד אות ב. [א"ה, במה שהביא בקוב"ש דברי רבינו, אינו אלא לעיקר הסברא, דשייך לפרש אונס כמאן דלא עבד כלל, אבל בחשבון הדברים אינו כמהלך רבינו שהרי בגמ' כתובות הוא אליבא דרבא, ורבא הא פליג על סברא זו בגמ' דע"ז, לפי"ד רבינו. וכן בגמ' נדרים הגירסא לפנינו רבא, אמנם שם י"ג רבה, ולביאור זה ולפי"ד רבינו נמצא דרבה ס"ל כר' זירא, ועי' ספר העיקרים להגר"ש איגר ע' אונס רחמנא פטריה ענב א (עמ' קמד)]. וכ' בקוב"ש דוגמא ליסוד זה ממ"ש הרא"ש פ"ב דחולין דאם הפיל הסכין בלא שום כונה ושחט לא הוי כח גברא [א"ה, ועי' קוב"ש ח"ב סי' כג אות ו שהביא שם ג"כ דברי הרא"ש, ועי' קה"י שבת ריש סי' לה במוסגר], אלא דכתב דמ"מ צ"ע דהא אם נאנס ושחט ודאי מיקרי כח גברא כיון שידע בעת המעשה שהוא עושה, ולא אמרינן דכיון שאנסוהו לשחוט הוי כנשחטה מאליה. (ד) וכ' בקוב"ש שם דהיא גופא תיקשי דמנ"ל למילף מהך קרא דולנערה לא תעשה דבר דהמעשה אינה נחשבת על העושה, דילמא פטור אונס הוא מפני שלא פשע ואין להענישו אלא היכא שעובר במזיד וברצון, ויישב דקרא איירי בגוונא שהיתה מצווה ליהרג ולא לעבור באיסור עריות, כמבואר ברמב"ם סנהדרין פ"כ ה"ב [ועי' ריטב"א ע"ז נד ע"א], וכיון דבידה להינצל מהאיסור ע"י מסי"ג, והיא חייבת לעשות כן, אין כאן חסרון פשיעה, וא"כ הא דפטורה ממיתה ע"כ הטעם משום דמעשה באונס אינה נחשבת על העושה. (ה) ועפ"י היסוד הנ"ל כתב הקוב"ש

חמדת

אורח חיים סימן לח

שלמה

קמא

הוי ס"ל להרמב"ם דהא דחייב רחמנא בשלש עצירות ע"כ דהוי מצוה מיוחדת משום לא תחללו ולא משום דנימא דטעמא משום חומר איסורן, כיון דע"י אונס לא מקרי פעולה כלל. ועי' בסנהדרין (דף ע"ד:) איבעיא להו כו' 344, עיי"ש ובפירש"י 345 וע"כ היינו לנעט, מוכח דהטעם משום קידוש השם.

ט) ומההיא סוגיא דסנהדרין (ע"ד:) יש ראייה לדברינו, דתוס' (ד"ה זן נח) הקשו שם מאי קמצעיא ליה הא וחי זהם לא נאמר להם כלל, ותירלו דמנד הסברא הוא אמרי שאינו מחוייב, רק הא דכתב רחמנא וחי זהם כי היכא דלא יליף מרוצח ונערה המאורסה, עיי"ש, ועי' צמורה"א שפי' דאף ר' ישמעאל ס"ל צנערה המאורסה דילפינן מרוצח, והנה מתוס' ע"ז (דף כו: ד"ה יכול) מוכח להדיא דלר' ישמעאל אין חילוק ובנעט צולן יעבור ואל יהרג 346. גם קשה אי ס"ד דר' ישמעאל ס"ל צעירות יהרג ואל יעבור מאי קאמר שם (סנהדרין ע"ד). מנין שאם כו' 347 למה לא יליף מרוצח להיות

הנ"ל מוכח דהרמב"ם פסק בזה דלא כרצא, דלרצא אונס דפרהסיא הדרינן לכללא לגמרי דחייב מיתה, והרמב"ם (יטו"ט פ"ה ה"ד) פסק להדיא דאין עונשין אותו, ואפי' אם נראה לדחוק דס"ל כמ"ש תוס' ר"פ הבא על יצמתו (צמות נג: ד"ה אין) וכן משמע בתוס' כאן ד"ה מתקיף דאף לרצא פטור ממיתה רק דאפי"ה הוי נעט, מ"מ לרצא אין ראיית הרמב"ם שהיא מדמיעט רחמנא הוא ולא אונס ראייה, דלמא צפרהסיא הדרינן לכללא גרע, אלא ודאי דהרמב"ם לא ס"ל כמירולו דרצא.

ח) ויש ראייה לזה 342 מדדחי רב אשי סיעתא דרצא, עיי"ש, וכן מדמשי אח"כ בשעשה בו מעשה, מוכח דלא ס"ל כתי' דרצא, (*) וכיון (*) הגה"ה: ועי' ברמב"ם צ"ה דס"ל כר' זירא ולדידיה איכורי מוצח (פ"ד ה"ו) דלכאורה אפי' נעט לא הוי דע"י נראה דפסק דלא כמאן, אך לחי' אונס לא מקרי פעולה כלל, הכס"מ שם י"ל עיי"ש. ע"כ. ואפילו ממתעסק בחלצים ועריות י"ל דאונס גרע 343, וע"כ

(שם אות ז) לבאר הא דכתב הריב"ש סי' ד' דכה"ג שעשה באונס כיון דפטור מכל עונש אינו נפסל לעדות, ולכאורה צ"ע דהא הלאו יש בו מלקות, ומ"ש ממזיד ולא אתרו ביה דנפסל לעדות, ולפי הנ"ל החילוק מבואר דבמזיד ולא אתרו ביה אין חסרון בהמעשה אלא בהתראה, אבל באונס הגריעותא בהמעשה ומה"ט פטור גם מכת, כמ"ש הרמב"ם פ"ה מהל' יסודי התורה אף דכרת א"צ התראה. ו) והנה הביאו ראייה דלא כיסוד רבינו ממש"כ הרמב"ם דכהן שעבד ע"ז באונס מיפסל לנשיאות כפים, עי' בית האוצר אות א סוף כלל כד, אמנם רבינו יישוב זה לעיל סי' ח אות ב, ז"ל שם: גם בדברי הרמב"ם (פט"ו מתפילה ה"ג) היה נ"ל לפרש הא דכתב תחילה עובד ע"ז אפילו באונס, ומביא ראייה מלא יעלו כהני הבמות, כוונתו כיון דעשה שירות לע"ז דהיינו זריקה וכדומה ע"כ נפסל לעבודה, והוי כעין נעט דפסק הרמב"ם בהלכות איסורי מזבח (פ"ד ה"ו) דאפילו באונס פסול כדאיתא בע"ז (דף נד), ואח"כ כתב וכן כהן שהמיר היינו עובד ע"ז אפילו בהשתחוויה כסתם מומר ובזה לא כתב אפי' אונס, דיש לומר דהרמב"ם לשיטתו שפסק בהלכות יסודי התורה (פ"ה ה"ד) ובספר המצות (ל"ח סג) דכל מקום שנאמר יהרג ואל יעבור אם עבר ולא נהרג עבר על מצות קידוש השם, והנראה מדבריו בספר המצות דבאונס לא מיחשב עובד ע"ז רק שעבר על עשה ונקדשתי וגם על ל"ח, וכיון דמשום שאר עבירה לא נפסל ע"כ בעובד ע"ז באונס לא נפסל, רק בעשה עבודה לע"ז דהוי כעין נעט. ז) בגמ' ב"ק כג ע"א מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה, וכתב בחידושי הגר"ח (מהדו' מישור עמ' שכז) דמכאן מוכח דאונס הוי פטור, ולא דהוי כמאן דלא עבד, דאי הוי כמאן דלא עבד א"כ היה לו להיות פטור בהיה לו לגדור, כיון דסו"ס נעשה הנזק שלא ע"י אלא באונס, ומוכח דהוי פטור ובכה"ג לא פטריה רחמנא. ח) בס' שיעורי רבי דוד פוברסקי זצ"ל (כתובות אות לא) הקשה ע"ד רבינו דא"כ אמאי באומר מותר נמי פטור ממיתה מהאי קרא דולנערה לא תעשה דבר [כוונתו להסוברים אומר מותר אונס], הא התם לא הכריחוהו לעשות המעשה ומ"ט לא יחשב מעשה ידיה, דאם כל הפטור משום דלא נחשב מעשה ידיה א"כ באומר מותר דודאי נחשב שפיר מעשה ידיה מ"ט יהא פטור. ט) ברע"ק א כתובות ל ע"ב ברד"ה ואי צדד דחייבי מיתות אונסין לכו"ע ל"א קלב"מ דאונס מן התורה מותר ולא עבר כלום, וביארו זה עפ"י סברת רבינו. י) עי' להלן אות מט בהגה שדן רבינו אי סברא זו שייכא ברציחה. 341. וכן ביאר הריטב"א ע"ז שם, הביאו בחידושי רבי ראובן יבמות סי' לד (ועיי"ש עוד שהאריך במאי פליג רבא), אמנם בחידושי מרן רי"ז הלוי הל' ע"ז ביאר באופ"א דנעט עיקר דינו הפוסלו הוא מה שנעשה בו עבירה, וע"כ בעינן דווקא עבודה דאיסורא. ויעוי' בקונטרס הביאורים להגרמ"ש שפירא זצ"ל (כתובות סי' ח ענף ב) שכתב דעיקר דברי החמד"ש צ"ע דלפ"ד קשה המסקנא דרבא שם דחשיבא ע"ז משום חיובא דיהרג ואל יעבור משום קידוש השם יעויין בתוס' שם, והרי גם במקום דיהרג ואל יעבור איכא תורת אונס, וכמוש"כ תוס' שם והר"מ ברפ"ה מהל' יסודי התורה, וכל איכא תורת אונס ה"ה כמאן דלא עביד כלל ואיך חשיבא ע"ז ע"י זה, וכשאמרתי דברי חמדת שלמה לפני רבנו הרב זללה"ה הקשה מיד מזה דיהרג ואל יעבור [א"ה], אם הקושיא משיטת רבא, ל"ק על רבינו שהרי מפורש תלי לה בפלוגתא דר' זירא ורבא, ועיי"ש עוד בדברי רבינו הגרי"ז הנ"ל. וע"ע ס' חמש ידות (להג"ר בנימין בישקא לאדזמאן, אחי הגדול ממינסק) עמ' נד בהערה, חידושי הגר"ש שקאפ כתובות סי' נ אות ג. 342. דאין הלכה כרבא. 343. עי' להלן אות מו והלאה, ועי' אתון דאורייתא כלל כד, קוב"ש ח"ב סי' כג, קה"י שבת סי' לה, בביאור פטורא דמתעסק וחיובא דשכן נהנה. 344. בן נח מצוות על קדושת השם או אין מצוה על קדושת השם. 345. בד"ה שדי לנהרא, דהאיבעיא היא על ע"ז. 346. וע"ע תוס' כתובות יט ע"א ד"ה דאמר דמבואר ג"כ הכי, כ"כ בתוספות יוהכ"פ יומא פב בתוס' ד"ה מה רוצח, ועי' מנח"ח מצוה רצו אות א (ובהערה ב-ג שם) ואור גדול עמ' יא ד"ה והנראה ליישב. 347. אמר רבי ישמעאל מנין שאם אמרו לו לאדם

די ענין מחילה כלל, וכל דין מחילה הוא רק כגז טובה לענין חיוב הכבוד שנאמר בו, חבו דנקב רבז המובהק דוקא, וכמשי"ג.

אולם נש"ע י"ד סי' רמ"ד סעי' י"ד פסק לכו"ח דגם על חיוב ההידור יכולים למחול, ולאו דוקא על חיוב הכבוד ומורא, והיינו כפירש"י והשאלות הג"ל שכתב מפורש דלאחר שמתל לכתב חיוב קימה כלל, ובפי פירושו נב"מ דמפרש גם לדברי הרמב"ם הכי דמאי דנקב גבי מחילה רבז הנובחה לכתובת הוא דנקב דאפילו רב מובהק יכול למחול, אבל קושטא דמילתא דמחילה מהניא לכל מיט בין לענין חיוב הכבוד, ובין לענין חיוב ההידור, חבו שפסק בן נש"ע.

הלכות עבודה זרה

פ"ב ה"ז ואני חומר שעל שניהם הוא נפקל עכ"ל י"ט הביאור בזה, דברי זה לכאורה פשוט דגם המיוחד אינו רק אחד, ואיך אפשר שיהי נפקל על שניהם, וגם עיקר הפלוגתא שמצינו הרמב"ם אם חייבין גם על שם דאדנות או לא לריבוי ביאור ופירושו, מכי כיא יסוד פלוגתאם בזה.

והנראה לומר בזה, דהרמב"ם ס"ל דבהא דאמרינן בקידושין דף ע"א כתוב זה שמי וכתוב זה זכרי וכו' לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני וכו' ונקרא בלתי לתי ע"כ, נאמר בזה דינא, דהקריאה של אדנות היא גם קריאה על השם של כו"י, וא"כ אף דעלם השם של אדנות לאו גס המיוחד הוא, אבל עכ"פ כרי בזה שפירש להשם דאדנות מקרי שפירש גם להשם המיוחד, שזו היא קריאתו, ולכ"כ חייב במגדף, וכו"י זה בכלל וקובץ שם השם, דכך היא נקובתו של שם זה לענין הקריאה, ולכ"כ כתב דעל שניהם הוא נפקל, דבין כך ובין כך כרי פירש להשם המיוחד שהוא שם כו"י, אבל אכ"פ דזה גם הרמב"ם ס"ל דרק שם כו"י הוא דמקרי שם המיוחד ולא השם של אדנות.

וגראה דבזה כ"ע ס"ל כ"י, דהכו יסוד דבין דה שמי זה זכרי דהקריאה דאדנות מקרי לענין כל בדינים שקרא גם להשם הכתוב שהוא שם כו"י, אכן כ"ז הוא לענין צרכה כהנים וכדומה, דנאמר דינא דבה תברכו דהכהנים לריבין לברך דוקא בשם זה הכתוב צפרשה, וצזה היא דנאמריה הכלכה דקריאה זו של אדנות חשיבא שקראו וברכו את ישראל בשם כו"י, שהוא הכתוב צפרשה, וכן בכל קריאת פרשיות שצחורה, ע"י הקריאה של אדנות חשוב כקורין את השם הכתוב צפרשה, וצזה הוא דשייך דין זה חכ שמי זה זכרי, שכרי עכ"פ יש כאן שם כו"י שהוא נקרא בשלשן זה, אבל במגדף שאין שם שם כו"י כלל, מאן משוי לקריאתו שכתב חשוכה קריאה של שם המיוחד, הלא הוא לא פירש רק השם של אדנות, וכשהיא לעלמה ג"כ קריאה היא, ואין כאן מה שיטעם אותה לקריאה של שם כו"י, וע"כ ס"ל דאניו חייב במגדף עד שיפרש את השם כו"י בעלמא. וצזה הוא דחולק הרמב"ם וס"ל דבין דהויא מיהא קריאה גם לענין שם המיוחד, על כן גם במגדף הוי זה בכלל מפרש את השם וחייב, וכמשי"ג.

הנהגה כפירוש שם דף י"ג ור"ב יוסף חמר אפילו רבז שמחל על כבודו כבודו מחול וכו' אינו והא רבז משקי כי כולא דברי ודל לי כסא וכו' לרימ ולריס וכו' ולא קמו מקמי דיקפד וכו' אפי"ה הידור מיעבד לי צעו, ועשוי"י שם ח"ל לנפס חקב כאילו חלה לעמוד מפניו פ"ל ומניאר מדברי רש"י דאניו חייב בקימה ממש, דעיקר חיוב הכבוד פסק בין שמתל וכו' נשאלתוה פי קדושים וכו' דקימה לא צפי הידור צפי למעבד לי עכ"ל, ולכאורה נראה לפי פירושם דהא דקאמר בגמ' דאפי"ה הידור מיעבד לי צפי ח"ל ר"ל משום חיובה, דנאמח מעיקר דבין לא הוי עליהם שום חיוב כלל בין שמתל ועוד דהלא עיקר חיוב הכבוד שמדינא הוא בקימה שיש צה הידור ולא צרי"א, ומכ כלה אמרינן דפטורים הם, אלא עיקר הביאור בזה צרי"א הוא, דבגמ' קאמר דאפי"ה אינבו צעו למיעבד לי הידור ק"ח כאילו רזנים לעמוד מפניו אף שאין בזה שום דין של חיוב, אבל ישי"ש נדברי הרמב"ם ע"ה שם כ"י"א שכתב ח"ל ואפי"ה שמחל חייב בהלמוד להדרו ואפילו בשעה שמחל עכ"ל כרי דנקט זאת לעיקר דינא ומילתא דחיובה דגם לאחר כמחילה חייב להדרו, וי"ש הביאור בזה. ונראה דהרמב"ם מפרש לדברי בגמ' דאפי"ה הידור מיעבד לי צעו, דדינא נאמר בזה, דכל הפלוגתא דרב שמחל על כבודו אי כבודו מחול או לא, הוא רק לענין חיוב הכבוד שנובב ברב דוקא, דהוא ביסודו מילתא דחיובה, שכתלמיד מחויב לרבו, וצ"כ הוא דשייך ענין מחילה, אבל מלות הכידור כמבנה בכל ח"ת, לא שייך בזה ענין מחילה כלל, דהיא ביסוד דינא מלוה בכל מלות דעלמא, להדר זקנים בקימה שיש צה הידור, ולאו צדידי תליא מילתא למחול על זה, [וכ"כ מדויק בלשון הרמב"ם, דגבי החיוב דכבוד ומורא שהלמיד מחויב לרבו נקט לישנא דחיובה כך הוא חייב בכבוד רבו ויראתו וכו', וגבי דין הכידור נקט לישנא דמלוה, כל ח"ת מלוה להדרו, והיינו משום דביסוד דין וענין חלוקין כן זה מה, דענין חיוב הכבוד ומורא הוא מילתא דחיובה, שכתלמיד מחויב צה לרבו, וענין הכידור הוא ביסודו מלוה דרמיא חקרקפתא דנברא להדר חכמים חקנים, ולא ענין של חיוב שמחויב הוא להח"ה בכידור זה, ומשוי"ה רק על חיוב הכבוד יכולים למחול ושייך זו ענין מחילה, אבל מלות הכידור אינא תלוי בהח"ה כלל, ולא שייך בזה ענין מחילה], והן כן דברי בגמ' דאפי"ה הידור מיעבד לי צעו, דנהי דע"י מחילה פקט חיוב הכבוד, אבל מי"מ מחויבים היו לעמוד מפניו מפני מלות ההידור שנובחה בכל ח"ת, שמי"ז לא שייך ענין מחילה כלל, והיינו דחיקפד רבא על דלא קמו מקמי, חבו שפסק בן הרמב"ם דאע"פ שמחל חייב בהלמוד להדרו, ר"ל דחייב להדרו דבין ח"ת בקימה שיש צה הידור, כמבואר צפרק שאחר זה דהכו ההידור שחייבין בו מדינא, שמי"ז לא מהניא מחילה, וכדברים מדויקים בן בלשון הרמב"ם, שכתב בלשונו שרי"ה למחול על כבודו בכל הדברים האלו והיינו דמחילה מהניא רק על הדברים המפורשים בפ"ה שם, ששם מדיני חיוב הכבוד ומורא, חכו דתלוי בו וכמחילתו, אבל חיוב ההידור שמחויבין בו לכל ח"ת, ע"ז לא שייך ענין מחילה כלל, שזו היא מלוה בעלמא שאינא תלוי כלל בהח"ה, וחייב להדרו אפילו בשעה שמחל.

ולפי"ן כרי מבוארים היעב דברי הרמב"ם שכתב לענין מחילה רבז המובהק וכו', והנה ז"ל הרמב"ם ע"ה שם הי"ט צרי"א ברבו מובהק שלמד ממנו רוב חכמתו אבל אם לא למד ממנו רוב חכמתו ה"ז תלמיד חבר ואינו חייב בכבודו בכל אלו הדברים עכ"ל, כרי דכל דיני כבוד ומורא אינם רק ברבו מובהק בלבד, אבל ברבו שאינו מובהק יש בו רק חיוב הידור הנאמר על כל ח"ת, וא"כ מחילה דלא שייך

פ"ח ה"א כל שאין בו תפיסת יד אדם ולא עשהו אדם אע"פ שנעבד ה"ז מותר בהנאה לפיכך הגויים העובדים את הכרים וכו' ואת הכהנים כרי אלו מותרין בהנאה

בהנאה ומתחר לאכול אחרון הפירות וכו' ואחרי הכהמה ואילני
 הכהמה שהוקלה לע"ז שהיא מותרת באכילה בין שהקלה
 לפעולה בין שהקלה להקריבה ה"ו מותרת ע"י, והקשו
 ע"ז דמאי שיע"י דהך דינא דמוקלה מותר הכא גבי צע"י,
 והכי כל מוקלה מותר להדיוט אף בדברים שאינם צע"י
 כמבואר לעיל בפ"ז בלע"ז, ולמה נקטי' הרמב"ם הכא גבי
 דינא דצע"י ומחזירי וכל שאין צו הפיסח יד אדם דליזן
 נאסרין משום ע"ז, כיון דהכא במוקלה טעמא אחרונה לגמרי
 כוון משום דלא אסר רחמנא מוקלה רק לגבוה ולא להדיוט
 כמבואר בתמורה דף כ"ט יעו"ש, וי"ט.

והנה לפאורה ה"י חסר לומר דהא דקאמר הגמ' מהכימ
 קאי רק על נעבד לחוד ור"ל דמגן דלא נאסר משום
 ע"ז, דהרי יסוד הדבר מה דנע"י חזין נאסרין משום ע"ז
 מהכא הוא דילפינן לה מדאסרה החזרה נעבד לגבוה ש"מ
 ולהדיוט שרי כמבואר בסו"מ דה"ל חולין דף מ' יע"ש ועוד
 בכמה דוכתי, וא"כ הרי י"ל דהן הן דברי הגמ' הכא דמנאימ
 דאינה נאסרת משום ע"ז. אולם מדברי רש"י וחוס' שם
 הרי מבואר דשאלת הגמ' היא גם על מוקלה חזו שהקשו
 דמה"ל לאסור, ולפי חירושא דהוב' ילפינן לאיסורא מדאסרינהו
 רחמנא לגבוה ח"כ הוא איסור חדש הנאמר בקרא דמן
 הכקר לפי הסי"ד, ושפיר י"ל כמ"כ למעלה דחין לאיסור
 זה שייכות עם קראי דולית חושבה וגו' ולא ידבק בידק וגו'
 שישודן הוא איסור"י ולא איסור אכילה וכמ"כ למעלה.

והנה בפ"ד מה"ל איסורי נחנה הל"ז פסק הרמב"ם דנעבד

אסור אף בשל חנירו יע"ש בדבריו, והראב"ד פלוג

שם וסובר דחין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא צ"י משבש,

ועי"ש בכ"מ שכתב דהרמב"ם סובר דה"ל להדיוט אכל

לגבוה נאסר אף בלא מעשה יע"ש בדבריו, והגה"ה מדיח

הרמב"ם, דגם עוקר עשה של נעבד שאסור לגבוה הוא

בעלמחו דבר אחר לגמרי למחוסרו להדיוט, ולפי"ל לאסור

להדיוט קאחיון עלי משום שם ע"ז שאל עליו, וזהו ש"ק

הך מילתא דחין אדם אוסר דבר שאינו שלו למחל ע"י

שם ע"ז, אבל איסורו לגבוה חין זה משום אחי חלות שם

שחלה עליו, רק ע"מ מעשה העבודה אוסרתו לגבוה כמו

נוגח ונרבע וכדומה, ומש"כ חין זה ש"ק לדין א"ל"ה דש"ס,

כיון דלא אחיון למחל עלי שום חלות שם. והנה מקור

הדבר הוא צירושלמי פ"ז דכלאים הנעבד אחי חניו חנו

צין שלו בין של חנירו אסור ואחי חניו שלו אסור

ושל חנירו מותר הוון צע"י מיימר מיד בין שלו ובין של

חנירו אסור ר"מ ור"י מיד שלו אסור ושל חנירו מותר

ר"י ור"ש ר"י בשם ר"ל ד"ה הוא כמה דחיימר חתן דבר

שיש בו רוח חיים אפי"ש שאינו נאסר להדיוט נאסר לגבוה

ודכותה דבר שאינו שלך אפי"ש שאינו נאסר להדיוט נאסר

לגבוה ע"כ, והן הן דברי הרמב"ם לחקן בין הדיוט לגבוה,

אולם דברי הירושלמי מאי דקיימתי מעצ"ה לשל חנירו

לכאורה לריבין פירוש ציצור מלי ענין ז"ל, דהן דצע"י

אין נאסרין הוא זה דין מיוחד צע"י דכל שאין צו הפיסח

יד אדם אינו נעשה ע"ז, וע"ז גמירין מקרא דמן הכקר

דלגבוה גם צע"י נאסרין משום נעבד, אבל מה זה שייכות

לשל חנירו דהוא דין צב"כ"ה כולה דאך אדם אוסר דש"ס,

וע"ז לוכא קרא דלגבוה יוכל לאסור גם של חנירו, ועוד

דכלא באמת עוקר הך דינא דאך אדם אוסר דש"ס אח"י

גם לגבוה כמבואר בפסחים דף ל' לענין אחת. והנראה פשוט

ציצור דברי הירושלמי דכ"ס דמאחר דק"ל דלגבוה נאסר

אף דבר שי"ש בו רוח חיים ח"כ ממילא דלאו משום שם

ע"ז נאסר, דהרי כל שאין צו הפיסח יד אדם לית ב"ה שם

ע"ז, אלא הוא שם אחר לגמרי דנעבד אסור נעבד ומעשה

העבודה בעלמח היא באוסרת אותו לגבוה, וע"כ ממילא אסור

גם בשל חנירו, דלאו משום אחי חלות שם ש"ר"ך למול

עליו הוא דנאסר לגבוה שיהא ש"ך בזה דהן דא"ל אסור

דש"ס, והן הן בדברים שכתבנו למעלה בדעת הרמב"ם.

ועיין פירוש"י חולין דף מ' ובחוס' שם שחלקו בין מחובר

ובין צע"י דמחובר לאו בכלל ע"ז הוא כלל וגם תקריב

שלו מותרת משא"כ צע"י אחי ח"כ שם ע"ז וכן דגז"כ

הוא דחין צע"י נאסרין, ולדבריהם מפורש זאח הסוגיא

שם לענין תקריבת הא דאמר לבר הא דאמר לגדא דבר

יע"ש בדבריהם, אבל הרמב"ם מפרש להסוגיא שם באופן

אחר דלא קיימא לענין תקריבת רק בשעתו לרפואה יע"ש

חפיסת יד אדם כיון דהוא שם אחר של מוקצה ונעבד ולא שם ע"ז האמור בקרא דאבד תאבדון וגר דבזה הוא דנאמר חנאה דחפיסת יד אדם וכשי"ל. ולפי"ז הרי מבוזרים ביטב גם דברי הרמב"ם שקבע להך דינא דמוקצה מותר להדיוט גבי בעי"ח, כיון דבאמת חרי דיני נכללו החס דברי הרמב"ם, חדא הדיוט דכל שאין בו חפיסת יד אדם אין בו משום ע"ז ואיסורי"ג שלה, ושנית דאף דנאמר שם נעבד לענין גבזה שהוא שם נפ"ע ואינו חלוי כלל בחפיסת יד אדם מ"מ להדיוט מותר, דזו היא עירך השקלה ועריא בסוגיא דתמורה דמנלן דלא נאסר גם להדיוט באכילה משום זה השם של נעבד וכשי"ל, ולענין זה הדיוט השני הוא דתבז הרמב"ם דאז"ל דהבזמה שהוקצת לע"ז שהיא מותרת באכילה, ולענין זה הדיוט השני חרווייהו מוקצה ונעבד חד דינא ניטרי, ועל חרווייהו חנן חו"מ מותרין באכילה, והן הן גם דברי הרמב"ם, ואיכ"נ דלאו משום דהוי בעי"ח הוא דלא נאסר להדיוט, אלא דאם ה"י הדיוט דמוקצה ונעבד אסורים גם להדיוט ממילא לא ה"י שייך בזה הדיוט דבעי"ח חפיסת יד אדם טיב דהם שמות אחרים לגמרי הנלמדים מקראי דמן הצדק ומן הלא"ן וכשי"ל, וזהו שקבעו הרמב"ם להך דינא גבי הדיוט דבעי"ח חפיסת יד אדם.

הלכות תפילין

פ"ג הל' ט"ז אין עושין תפילין אלא ישראל ששבייתן ככתיבתן מפני שהרין שששין צבור כמו שאמרנו לפיכך אם חפן הכנכי או חפרן פסולות וכו' הדיוט לכל הפסול לכוונתן שלא יעשה אותן עכ"ל. ל"ע נחמ נקט הרמב"ם דוקא מפני השין, והלא לדעת הרמב"ם גם דלת של תפילין הלמ"מ כמבואר מדבריו בזה"ש, ומדברי הרמב"ם משמע דאין קפידא רק משום השין בלבד, ולי"ע מ"ש בין דלת לשין, וברי חרווייהו הילכתו ניבחו.

והנה כהא דאמרין בתנחות דף ל"ב קשר של תפילין כלמ"מ יע"ש צפירש"י דבהלכה היא שהקשר יהי כמו דלת, וכי"כ גם דברי הרמב"ם צפ"ג שם בל"א חזו היא עיקר ההלמ"מ שהקשר יהי כגורת דלת עיי"ש, אולם בחוס' שם ובציריבין דף ל"ז הקשו ע"ז מהא דאיתא בשבת דף כ"ח ואלא הא דחני רב יוסף לא בוכשרו במלכתא שמים אלא עור בזהב טהור בלבד למאי הלכתא לתפילין תפילין צדוקי כתוב צהו למתן חכ"י חרות ה"י צפ"ן מן המותר צפ"ן אלא לעורן והאמר אב"י שין של תפילין כלמ"מ וכו' אלא לרצועותיהן, ואם נימא דגם דלת של תפילין הוא כלמ"מ, אי"כ מ"ש לרעות מגוף התפילין, דכמו דשין של תפילין הוא כלמ"מ ה"י דלת של תפילין כלמ"מ, ומאי משני בגמ' מרלוכות, אלא ודאי דבהלכה לא נאמר אלא עלם הקשר ולא הדלת, ועי"כ רק התפילין הם בכלל כך דינא דלמתן חכ"י חרות ה"י צפ"ן, דצבו איכא כחצא משום השין, אבל לא כרצועות כיון דהדלת אינו מהלמ"מ ואין בו חרות כתב ולא מקרי חרות ה"י, וכן הוכיחו ז"ח מהא דאיתא במגילה דף כ"ו דקרי לרצועות של תפילין שמישי קדושה, ואם נימא דהדלת הוא מהלמ"מ והוי כתב גמור, אי"כ הא הוויין כרצועות עלם הקדושה כמו קלף של תפילין, ובצ"כ דבהלכה לא נאמר רק קשר של תפילין בלבד ולא דלת ויוד, ועיין בשבת דף ס"ב דמבואר שם להדיא לחד גירסא דלת של תפילין הוא כלמ"מ כפירוש רש"י והרמב"ם שהבאנו, אכן בחוס' לא גרסי זה מכה הך קושיות עיי"ש בדצריבס.

דבריו כלי' שמיטה, ולפולס כל חקרוצת אסורה בין במחומר ובין בבעי"ח, ולשיטתו אין שום חילוק בין בעי"ח למחומר וחרווייהו לענין ע"ז חד דינא ניטרי כדבבאנו מדבריו רפ"ח מה"ל ע"ז שכלל להו צדדי נבעי"ח ומחומר וכיו"ב דכל שאין בו חפיסת יד אדם אין בו שם ע"ז, ובעי"כ דלירוד"י הא דנעבד אסור נגבזה אף בעי"ח הוא משום דשם נעבד לענין גבזה היא שם אחר נגמרי ואינו חלוי כלל בחפיסת יד אדם, ושחי שמח נפרדית הן נגמרי, שם ע"ז האמור לענין איסורי"ג להדיוט שהוא נכלל בכלל חופצה וחרס, ושם נעבד האמור לפוסלו נגבזה דעלם המעשה אוסרתו כמו נוגח ונרצב וכדומה וצ"ח ל"ש כך דינא דל"א אוסר דש"ש, וכשי"ל.

והנה צפ"ז דף ר"ד אחרו נעבד כל שפועדים אחרו בין בשינוג ובין במחיד בין באונס ובין ברעון האי אונס

כ"ד וכו' אחר רמב"ח לא גנון שאנסוהו נכרים והשתחוו להבכחו דירי מחקיף לה ר"ז אונס רחמנא פטרי דכתיב ולמפרע ל"ח דבר אלא אחר רבא הכל היו בכלל לא תעבדם וכשפרע לך בכחוב וחי בזהם ולא שימות בזהם ולא אונס וכדר רבא רחמנא ולא תחללו את שם קדשי דאפי' באונס כא כילד כא בלנעא כא בפרהסיא ע"כ, ולכאורה דברי בגמ' ל"ב, דאפו משום דאונס רחמנא פטרי או שהותר לו לעבד מטעם פקויז פקע מינה שם ע"ז, ויעו"ש בחוס' שכתבו דר"ז ס"ל דכיון דבדיעבד פטור מטעם אונס אף דחייב למסור עלמו אין לאסור בהשתחואתו ורבא מסוק דכאולג ובפרהסיא חייב למסור עלמו ע"ז קרינא ב"י אע"פ שפסיר דדיעבד משום אונס, וכי"ז ל"ע לכאורה דמאי ענין חיוב ופטור לענין שם ע"ז שבהפלא, וגם הדיוט דוחי בזהם לכאורה שייך רק לענין היחרא דנברא ולא להפקיע מהתפלא שם ע"ז, ואי דינימא דהוא זה דין צפ"ע דכל באונס לא נעשה ע"ז, ולא משום היחרא דנברא קאחינן עלה, אי"כ מאי מחנק רבא בן בלונעא ובין בפרהסיא ובין שעת הגזירה או לא, הלא המעשה עכ"פ חרות אונס עלה אף שמתוויב למסור נפשו כמבואר דברי החוס', ובצ"כ דמשום היחרא דאונס ופקריג הוא דקאחינן עלה להפקיע מינה שם נעבד, וזה ל"ע דאפו משום דהותר לו לעבד פקע מינה שם ע"ז, והכרחא מוכרח מהסוגיא, דכיון דשם נעבד נגבזה הוא שם צפ"ע דאף דלוינו ע"ז מ"מ עלם מעשה העבודה אוסרתו נגבזה כמו נרצב וכדומה וכמשי"כ למעלה, עי"כ בעינן דוקא שפודה דלויסורא, דעיקר דינו הפוסלו הוא מה שנעשה בו ענייה, וכיון דהעבודה הותרה משום פקויז עי"כ אינה אוסרת גם את הבהמה ולאו בכלל נעבד הוא, אכן כ"ז הוא רק בעי"ח דאין נעשין ע"ז ואינו באין לאוסרן רק מכה דין נעבד האמור לענין גבזה, אבל בשאר נעבדין שנעשין ע"ז ונאסרין גם להדיוט, בזה באמת לא שייך כלל דין אונס ופקויז להפקיע מינה שם ע"ז, דשם ע"ז אינו חלוי באיסור וכויתר, וגם דלאו עלם מעשה העבודה הוא האוסרת, רק העיקר מה שחל עלה שם ע"ז וכדחזינן דע"ז של נכרי אסורה מיד אי"כ ממילא דגם באונס נאסרה דעכ"פ שם ע"ז עלה, אלא דשאני דין נעבד לענין גבזה דהוא שם צפ"ע שאינו חלוי בשם ע"ז שבו רק מעשה העבודה עלמה היא האוסרתו נגבזה וכשי"ל, כן ה"י נראה לכאורה צפ"ח וכו'.

ועכ"פ נמלינו למדין מכל הני"ל דהא דרשין מן הצדק להוליא את הנעבד הוא לאו רק להך דינא דנגבזה גם בעי"ח נאסרין, אלא דנאמר בזה שם צפ"ע של נעבד לענין גבזה מלבד השם של ע"ז האמור לענין לאוסרו להדיוט וכשי"ל, והא דשקלינן וערינן בסוגיא דתמורה דמנלן דמוקצה ונעבד מותרין להדיוט, היינו דהוא ס"ד למיסורייהו גם להדיוט משום זה השם עלמו של מוקצה ונעבד כמו לענין גבזה וכדבבאנו מודברי החוס', וממילא דלא הוה בעינן לזה